

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.11.2009, sp. zn. 25 Cdo 2429/2007, ECLI:CZ:NS:2009:25.CDO.2429.2007.1

Číslo: 101/2010

Právní věta: Nejde o odpovědnost zhotovitele za škodu způsobenou provozní činností podle ustanovení § 420a obč. zák., jestliže škoda nemá původ v povaze činnosti žalovaného nebo věci při této činnosti použité. Došlo-li ke škodě v důsledku porušení právní povinnosti žalovaného, je třeba ji posoudit podle § 420 obč. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 25.11.2009

Spisová značka: 25 Cdo 2429/2007

Číslo rozhodnutí: 101

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody

Předpisy: § 420a obč. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

O k r e s n í s o u d v Přerově rozsudkem ze dne 13. 8. 2004 uložil všem čtyřem žalovaným povinnost zaplatit společně a nerozdílně žalobci částku 343 888,30 Kč s 16% úrokem z prodlení od 19. 9. 1994 do zaplacení, první a druhé žalované dále uložil povinnost zaplatit žalobci společně a nerozdílně úrok z prodlení ve výši 16 % z částky 343 888,30 Kč za dobu od 9. 8. 1994 do 18. 9. 1994 (výrok I.), ve zbývajících částí žalobu zamítl (výrok II.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky i vůči státu (výroky III., IV.). Vyšel ze zjištění, že dne 20. 7. 1992 došlo při stavbě obchodního centra společnosti E., spol. s r. o., ke zřícení štítové zdi sousedního domu čp. 155 na ulici W.10 v P., v němž se nacházely nebytové prostory užívané žalobcem k podnikání. Došlo k poškození zboží žalobce, který nemohl prostory dále užívat ke své podnikatelské činnosti a byl nucen si opatřit prostory náhradní. Vedle náhrady za poškozené zboží požadoval náhradu ušlého zisku a mezd vyplacených zaměstnancům. Soud po provedeném řízení dovodil, že je dána odpovědnost žalovaných za škodu, neboť zejména na základě znaleckého dokazování zjistil, že příčinou zřícení zdi bylo vícero pochybení na straně všech čtyř žalovaných. První a druhá žalovaná v rámci svého předmětu podnikání prováděly dodavatelsky stavební činnost spočívající ve výstavbě obchodního centra, odpovídají proto podle ustanovení § 420a obč. zák. za škodu způsobenou provozní činností, a objektivní odpovědnost podle ustanovení § 420a obč. zák. soud dovodil i u třetího a čtvrtého žalovaného, kteří zpracovali projektovou dokumentaci stavby a podle § 6 vyhlášky č. 43/1990 Sb., o projektové přípravě staveb, byli povinni vykonávat autorský dozor a ověřovat dodržení projektu při realizaci stavby. Soud prvního stupně zavázal žalované k náhradě škody společně a nerozdílně podle § 438 odst. 1 obč. zák.,

když neshledal podmínky pro snížení náhrady škody ve smyslu ustanovení § 450 obč. zák., protože ke škodě došlo v souvislosti s podnikatelskou činností žalovaných, kteří pečlivější přípravou a včasným zastavením stavebních prací mohli vzniku škody zabránit.

K odvolání žalovaných 1), 3) a 4) K r a j s k ý s o u d v Ostravě – pobočka v Olomouci rozsudkem ze dne 14. 11. 2006 rozsudek soudu prvního stupně v napadeném vyhovujícím výroku a ve výroku o nákladech řízení potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a ztotožnil se s jeho závěrem, že žalovaní odpovídají žalobci podle ustanovení § 420a odst. 1 obč. zák. za škodu způsobenou provozní činností, neboť se podíleli na výstavbě obchodního centra jako podnikatelé při realizaci své podnikatelské činnosti. Odpovědnost třetího a čtvrtého žalovaného je založena nikoliv z důvodu porušení autorského dozoru, ale v důsledku zpracování nedostatečné projektové dokumentace pro stavební povolení, což bylo jednou z příčin zřícení zdi. Ve shodě se soudem prvního stupně dovodil, že byly dány podmínky pro stanovení solidární odpovědnosti všech žalovaných ve smyslu ustanovení § 438 odst. 1 obč. zák.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu podali třetí a čtvrtý žalovaní dovolání z důvodu nesprávného právního posouzení věci. Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí spatřují v řešení otázky odpovědnosti zhotovitele dokumentace za škodu vzniklou z provozní činnosti ve smyslu § 420a obč. zák., jakož i posouzení jejich odpovědnosti coby účastníků smlouvy o sdružení podle § 829 obč. zák. Nesouhlasí se závěrem, že jejich činnost jakožto zhotovitelů projektu pro stavební povolení měla charakter provozní činnosti ve smyslu § 420a obč. zák., a soudům obou stupňů vytýkají, že nezkoumaly konkrétní charakter a povahu jejich činností „v příčinné souvislosti se vznikem škody“. Podle jejich názoru odpovědnost zhotovitele projektové dokumentace je odpovědností obecnou podle ustanovení § 420 obč. zák. a s ohledem na výrazně rozdílný charakter činnosti všech žalovaných byly dány podmínky pro stanovení dělené, nikoliv solidární odpovědnosti, a to i s ohledem na jejich účast ve sdružení. Navrhli, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno včas, účastníky řízení, zastoupenými advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., dospěl k závěru, že dovolání je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) a odst. 3 o. s. ř. pro zásadní význam otázky právní kvalifikace nároku na náhradu škody způsobené v souvislosti se stavební činností.

Vzhledem k tomu, že dovoláním napadený rozsudek byl vydán dne 14. 11. 2006, Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle dosavadních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 7. 2009 – srov. bod 12. čl. II zákona č. 7/2009 Sb.).

Odvolací soud (stejně jako soud prvního stupně) posuzoval po právní stránce uplatněný nárok na náhradu škody podle § 420a obč. zák. Podle odstavce 1 tohoto ustanovení každý odpovídá za škodu, kterou způsobí jinému provozní činností. Podle odst. 2 tohoto ustanovení škoda je způsobena provozní činností, je-li způsobena: a) činností, která má provozní povahu, nebo věcí použitou při činnosti, b) fyzikálními, chemickými, popřípadě biologickými vlivy provozu na okolí, c) oprávněným prováděním nebo zajištěním prací, jimiž je způsobena jinému škoda na nemovitosti nebo je mu podstatně ztíženo nebo znemožněno užívání nemovitosti. Podle odst. 3 tohoto ustanovení odpovědnosti za škodu se ten, kdo ji způsobil, zproští, jen prokáže-li, že škoda byla způsobena neodvratitelnou událostí nemající původ v provozu anebo vlastním jednáním poškozeného.

Jedná se o objektivní odpovědnost bez ohledu na zavinění a jejím předpokladem není škoda vzniklá následkem protiprávního úkonu (porušení povinnosti), nýbrž určitá škodní událost vyvolaná provozní činností. Provozní činnost sice zpravidla souvisí s vymezeným předmětem činnosti, kterou podnikatel, ať jde o fyzickou či právnickou osobu, provozně vyvíjí, avšak ne veškeré újmy, jež podnikatel při své činnosti způsobí, jsou odškodnitelné podle § 420a obč. zák. Zákon v odst. 2 tohoto ustanovení totiž vymezuje, co se považuje za škodu způsobenou provozní činností. Vyvolávajícím činitelem vzniku škody může být sama činnost, jež má provozní povahu (popř. věc při ní použitá) – viz písm. a), avšak jen tehdy, byl-li škodlivý následek způsoben právě povahou této činnosti, tedy jejími typickými či charakteristickými vlastnostmi, jimiž se projevuje navenek. Není přitom rozhodující, zda provozní činnost probíhala bezvadně, nýbrž podstatné je, zda právě svou povahou zapříčinila vznik škody. Škoda vyvolaná provozní činností je totiž důsledkem samotného charakteru určitého provozu.

Posouzení otázky, kterým právním předpisem se nárok na náhradu škody řídí, závisí na zjištění, jaká skutečnost byla příčinou vzniku škody. Stavební činnost sama o sobě nezpůsobuje zřícení okolních staveb a taková škodní událost nenáleží ani k projevům, jimiž stavební činnost včetně projektové přípravy působí navenek. Je zřejmé, že bez určitého pochybení či selhání v procesu výstavby by k takovým následkům nemohlo dojít. Je třeba přisvědčit dovolatelům, že tato škodní událost nemá původ v provozování jejich projektové činnosti ani nebyla jejich projektováním vyvolána. Příčinou vzniku škody na straně žalobce nebyla tedy povaha činnosti žalovaných ani věc při této činnosti použitá (srov. ustanovení § 420 odst. 1 písm. a/ obč. zák.), ani nějaké její vlivy na okolí – písm. b) a nejde ani o náhradu za poškození nemovitosti – písm. c), nýbrž odpovědnost může být dána za protiprávní úkon, pokud příčinou vzniklé škody byly určité nedostatky či chyby ve zpracovaném projektu či v činnosti žalovaných coby projektantů sousední stavby. Příčinou vzniku škody je každé jednání nebo opomenutí, bez něhož by škoda nenastala tak, jak k ní došlo, popř. v takovém rozsahu. Příčinná souvislost je dána, je-li doloženo, že nebýt určitých pochybení, ke škodě, tak jak vznikla, by nedošlo. Jestliže zpracovatelé projektu nedostáli plně svým povinnostem a určité nedostatky v jimi zpracované projektové dokumentaci ke stavbě se podílely na škodné události (zřícení štítové zdi sousedního domu), bylo třeba odpovědnost třetího a čtvrtého žalovaného posoudit z pohledu obecné odpovědnosti za škodu podle § 420 obč. zák.

Z uvedeného vyplývá, že dosavadní výsledky řízení, zejména provedeného znaleckého dokazování k objasnění příčin zřícení štítové zdi, je třeba znovu zhodnotit za účelem skutkového zjištění, zda a jakou měrou se nedostatky v projektové dokumentaci zpracované třetím a čtvrtým žalovaným podílely na škodlivém následku. Teprve na základě takto zjištěného skutkového stavu lze posoudit vznik odpovědnosti zpracovatelů projektové dokumentace z hlediska porušení jejich povinností (za chyby či nedostatky v projektu) a po porovnání s rozsahem odpovědnosti prvních dvou žalovaných jako dodavatele a subdodavatele stavby za nedostatky při vlastním provádění (zajištění) stavebních prací lze posoudit, zda jde o odůvodněný případ, kdy soud může určit, že někteří ze škůdců odpovídají za škodu podle své účasti na jejím způsobení (§ 438 odst. 2 obč. zák.), tedy zda jsou v posuzovaném případě dány podmínky pro stanovení tzv. dělené odpovědnosti třetího a čtvrtého žalovaného na jedné straně a prvních dvou žalovaných na straně druhé.

Vzhledem k tomu, že rozhodnutí odvolacího soudu vychází z nesprávného právního posouzení odpovědnosti třetího a čtvrtého žalovaného (§ 420a obč. zák.), je dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. naplněn.

Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu podle § 243b odst. 2, věty za středníkem, o. s. ř. zrušil, a to nejen ve výroku ve vztahu k třetímu a čtvrtému žalovanému, kteří podali dovolání, ale ve vztahu ke všem žalovaným, neboť ustanovení § 438 obč. zák. je právní normou, z níž vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky ve smyslu § 242 odst. 2 písm. d) o. s. ř. (srov. též § 153 odst. 2 o. s. ř., R 1/1975 s. 6, R 27/1999). Protože důvody, pro které byl rozsudek odvolacího soudu

zrušen, platí i pro rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i jeho rozsudek v rozsahu ve výroku uvedeném (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.) a věc mu vrátil k dalšímu řízení.